

Biskop Tor Singsaas

Visitasedrag, 11. mai 2014 Rennebu, Berkåk og Innset menigheter

Takk for gode dager under visitasen i Rennebu.

Det har vært et tett program. Spennende og mangfoldig. Vi har møtt mange mennesker, og fått mange inntrykk. Dette har vært nærmest et ideelt program for en bispevisitas. Mye har skjedd i møte med folk i det vi kaller for «det offentlige rom». Helt spesielt for denne visitasen, er møtet med arbeidslivet og hverdagslivet i bygda. Møtet med «livet på gården» hos Ingrid Meslo, med nødslakt midt oppi alt, med Ivar Fjellstad i Rennebusmia, bak kulissene på Rennebumartnan på Birka, Nærbutikken på Nerskogen, møtet med reineierne Maja Britt Renander og Ole Bendik Kant, med reinflokket hvor vi fikk mate reinoksene med reinlav, og høre om sørsamenes liv og utfordringer i reindrifta. Nidaros biskop har et særlig ansvar for sørsamisk kirkeliv. Derfor var det nyttig å møte sørsamiske reieiere og få høre fra deres hverdag. Videre fikk vi innføring i tømmerlading og hyttebygging hos Lund hyttebygg, og et spennende og overraskende møte med multikunstneren Siri Wikan.

Midt i hverdagslivet var denne bispevisitasen. Martin Luther kaller arbeidet for en gudstjeneste. Når du gjør arbeidet ditt, håndverket ditt, er det som en gudstjeneste å regne. Du gjør en tjeneste for dine medmennesker, deg selv, - og for Gud. Derfor sa han at alle mennesker har et kall. Ikke bare prestene. Vårt kall utfoldes i arbeidet. Et fantastisk perspektiv som godt kan kommuniseres mye tydeligere. Dette løfter en himmel over vårt daglige virke, uansett hva det måtte være, og hvor det skjer i samfunnet. Når vi gjør en tjeneste for hverandre, gjør vi den for Gud. Snekkeren, rørleggeren, bonden, læreren, sykepleieren, mekanikeren, butikkmedarbeideren, kunstneren, keramikeren, treskjærerens og asfaltarbeideren, som la asfalt nede ved Stamnan., osv., osv. Vi kan telle opp en uendelighet av yrker og gjøremål som dypest sett skjer for Gud, fordi de bygger og legger grunnlaget for menneskenes mangfoldige liv. Slik er vi Guds medskapere. Martin Luther var en praktiker, - sterk i troen på at Gud er skaper av alt, - og - i troen på at mennesket er Guds medskaper. Å vite det, gjør noe med oss. Vi skaper sammen med Gud og våre medmennesker. På den måten legger vi også merke til avhengigheten av hverandre. Erkjennelsen av den, er umistelig. I dag er denne livsfølelsen svekket. Vi blir sjeldnere påmint i det daglige om at vi er ytterst avhengige av hverandre i smått og stort. Vi merker det når noen av oss faller ut, eller faller fra. Det er ingen god løsning det mange forsøker på nå til dags, å kjøpe seg uavhengighet for penger, - kjøpe seg ut av utfordringen til å delta med egen kropp og eget nærvær i de samlinger og fellesskap som holder lokalsamfunn sammen. Medmenneskelig nærvær er nødvendig for å kunne leve, likeså nødvendig som pust og puls i kroppen. Det kan ikke legges ut til kjøp og salg. Slikt dør fellesskap av. Dette bekymrer meg for tiden. Er det slik at vi er i ferd med å kjøpe uavhengighet for penger? Det er en måte å forlate sine nærmeste på. Et nokså utfordrende utsagn. Jeg ser det!

Derfor har det vært så befriende å være her i Rennebu. For her fornemmer jeg at respekten for, og erkjennelsen av at vi er avhengige av hverandre er fortsatt levende. Vi er gitt til hverandre, slik etikeren og teologen Knud Løgstrup fremholder. Møtet med frivillighetssentralen, menighetsrådene og kommunen ble sterke bekreftelser på dette. Alle disse forvalter på en bevisst måte at vi er gitt til hverandre i vårt menneskefellesskap, og at vi er avhengige av hverandre for å kunne leve godt.

I visitasen har fortellingene om Jesus Kristus vært gjennomgående tema. De må stadig gjenfortelles for at de skal være levende. Vi må fortelle om ham, og vi må fortelle om oss selv, - «fortelle oss selv». Det er i møtet mellom fortellingene om Jesus og våre egne fortellinger, at evangeliet blir erfart. Jesus, Guds Sønn og jeg, - vi, er og avhengig av hverandre. Gud kom til jord for å bli en av oss. Han flettet sitt liv sammen med vårt. Han kom som helt alminnelig til jord; ble snekkersønnen i den lille byen Nasaret i Galilea. Guds sønn tok selv del i arbeidet i snekkerverkstedet sammen med Josef. Han visste hva hverdagsliv var. Han visste hva avhengighet er for noe. Guds Sønn kom slik inn på jorden for å binde seg til oss, og oss til seg. Gud ble avhengig av oss. Han ga sitt liv for oss. Han «vannet» jorden med sitt blod, som tegn på at han ga sitt liv for hele skaperverket. Vår skjebne er knyttet til ham. Slik er vi avhengige av ham. Hans død gir oss livet tilbake. Det gir jo Martin Luthers tolkning av arbeidet som et kall en enda dypere mening. Det hellige er skjult i det alminnelige. Vi lever i oppstandelsens lys nå. I fortellingene om Jesus hører vi om at livet er sterkere enn døden. En har stått opp av døde, og det skal bli mange, mange flere.

1. Rapporter

Før visitasen er det utarbeidet tre rapporter. En fra prost Øystein Flø, en fra sokneprest Anette Vognild på vegne av menighetsrådene, og en fra kirkeverge Herborg Skorpe Skjolden på vegne av Rennebu kirkelig fellesråd. Dette er fyldige og gode rapporter som gir god oversikt over menighetsarbeid, kirker og kirkegårder. De forteller om et rikt og levende menighetsliv, - om kirker og kirkegårder som gjennomgående er i god forfatning, men som likevel har ulike større vedlikeholdsbehov i tida som kommer.

Disse rapportene har vært utgangspunkt for vårt arbeid under visitasen. Alle disse blir vedlagt protokollen, som også danner grunnlag for oppfølginga etter visitasen. Rapportene vil være viktige arbeidsredskap for menighetsrådene i det videre arbeid framover. De tegner et godt bilde av situasjonen i dag, samt ser framover mht rådenes arbeid.

2. Gudstjenesten

Gudstjenesten er pulsslaget i menighetens liv.

Når vi er samlet om Ord og sakrament i gudstjenesten, er Gud midt i mellom oss, i Ordet, dåpen og nattverden. Det er Gud, i Jesus Kristus, som skaper kirka. Alt han eier og har, har han med seg.

Det er ikke kvaliteten på oss mennesker som avgjør om vi er en rett menighet eller ikke. For alt avhenger alene på Jesus Kristus. Når Han er her, og vi er samlet om Ham, da er vi en sann kirke.

Derfor er gudstjenesten umistelig for oss.

Den er det viktigste i menighetens liv.

Her samles alle, uansett hvem vi er, hva vi har gjort, hva vi måtte mene. Dette er et fellesskap som er samlet omkring Kristus. Han forener oss.

Gudstjenestesøkningen er for tiden en stor utfordring for alle bispedømmets menigheter.

I menighetene i Rennebu søker folk til kirka når de har en grunn. Når det er dåp, konfirmasjon, vigsel, begravelse, så kommer folk. Likeså i julehøytida.

Kirka betyr mye for folk. Vi merker det når vi står ved livets korsveier. Det må markeres. Da har kirka en selvsagt plass.

Gudstjenestesøkningen er noe ulikt i menighetene. I Rennebu menighet har en nok størst antall som søker til kirke jevnlig på søndagene. I Berkåk og på Innset er det en noe svakere regelmessig søkning til gudstjenestene.

Trosopplæring og gudstjeneste hører sammen. Her ligger muligheter til å møte barn og voksne på nye måter.

Vi utfordres, ja jeg utfordrer dere i menighetsrådene til å samtale om gudstjenesten, nettopp for å høyne bevisstheten om den. Vi må snakke gudstjenesten fram, - ikke ned. Hvor ofte dveler vi det som var bra, og som det er all grunn til å feste seg ved og glede seg over? Selvsagt kan det meste gjøres

bedre, - Men det gjør noe med oss selv hvordan vi omtaler hverandre, - slik også med gudstjenesten. Nå ønsker jeg slettes ikke en ukritisk holdning. Vi skal være kvalitativt bevisst også når det gjelder gudstjenesten. Men vi skal ha kontakt med at det er utrolig viktig for de som arbeider med gudstjenesten å få oppmuntringer og støtte. For det er så uendelig inspirerende med tanke på det å fortsette og planlegge neste gudstjeneste.

Nidaros bispedømme har hatt en bekymringsfull nedgang i gudstjenestebesøket, nærmere 10 % på ca. 10 år. Det kan ikke fortsette slik. Dette må vi finne ut av. Derfor har jeg tatt initiativ til at vi går grundig inn i dette, og med åpenhet og ærlighet ser hva grunnene er, og så prøve å gjøre noe med det.

Vi har nettopp avsluttet en undersøkelse om gudstjenesten. Under overskriften «sammen om gudstjenesten» er folk invitert til å si hva de opplever som en god gudstjeneste. Hva betyr den? Hva vil de eventuelt ha forandring på?

Det skal bli spennende å analysere resultatene. Er det noe å hente her som vi kan ta med oss videre i arbeidet med gudstjenesten?

Jeg utfordrer menighetsrådet til regelmessig å drøfte disse spørsmålene. Det handler om konstant å fokusere på gudstjenesten som det viktigste i menighetens liv.

Det nye nå er at menighetsrådene har et hovedansvar for gudstjenestelivet. Prestens rolle er noe endret. Det er ikke lenger i samme grad «prestens gudstjeneste» slik vi var vant til å tenke før, men menighetsrådet er i mye større grad ansvarlig.

Det skal bli spennende å se om vi lykkes med å få økt gudstjenestebesøk. For vi har verdens viktigste budskap å meddele; «*Han som har skapt deg, elsker deg over alt, og han har gitt sitt liv for at du skal leve i frihet og glede.*»

3. Frivillighet

Frivillighet har og vært et gjennomgangstema for oss disse dagene. Det er en utfordring for alle menighetene i bispedømmet. Derfor står vi sammen også om dette.

Det er en sterk dugnadsånd her i kommunen. Rennebumartnan er et tydelig tegn på det, - og alle lag og foreningene av ulikt slag.

Det er meget stor grad av frivillighetsinnsats i menighetene.

Kirka er en frivillighetsbevegelse. Vi blir rikere mennesker når vi gir til andre av vårt eget. Da får vi dobbelt tilbake. Du blir et rikere menneske og en kristen når du gir av ditt eget til et medmenneske.

Det er gjort en undersøkelse om frivillighet i Heimdal prosti av Siri Christine Kvernmo Næss. Hun har konkludert med følgende:

«De som driver med frivillighetsarbeid er lykkeligere enn andre.»

Kanskje opplagt? – Men greit å få dokumentert også gjennom en undersøkelse det en alt har erfart i eget liv?

Hvordan make å opprettholde ansvaret for et livskraftig frivillighetsarbeid som er så vesentlig for å skape levende lokalsamfunn i bygd som i by? Dette er påtrengende. For det er mange, ikke bare kirka, som leter etter nøkler for hvordan dette kan gjøres.

I Nidaros bispedømme vil vi arbeide planmessig i fellesskap med mange for å finne fram bla. til en metodikk som kan hjelpe oss til å styrke rekrutteringen til frivillighetsarbeidet.

4. Diakoni

Vi fortsetter med diakonien. For frivilligheten er en del av den.

Det er ingen diakonstilling i Rennebu. Men diakonien lever! Dere har dyktige diakoniutvalg på plass i menighetene.

Diakoniplanen viser det rike menighetsarbeidet i Rennebu sammen med rapportene fra soknepresten og kirkevergen.

Her er mye for eldre. Dere besøker og deler ut andaktsbøker, blomster, kassetter og CD-er på «runddager». Dere arrangerer formiddagstreff, middagsstund, busstur og adventssamling. Kirkeskyss er satt i system. Dere har organisert forbønntjeneste for konfirmantene, og konfirmantene er med på Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Dere har sorggrupper i samarbeid med menighetene i Oppdal.

Dere har besøkstjeneste på Helsesenteret. Vi var med der på torsdag. Bygget er nærmest som «en katedral» med glassoverbygget. Det var høytidelig å få feire gudstjeneste med nattverd med de eldre der.

For funksjonshemmede har dere sangkvelder og gudstjenester med kirkekaffe. Ansatte på institusjonene er bevisste på å følge beboerne.

En av de sterkeste opplevelsene for oss var nok var hverdagsmessen fredag morgen for funksjonshemmede. Tim leste teksten, mens medliturger i hvite kapper deltok i prosesjon og lyste velsignelsen sammen med biskopen.

Dere har laget en grundig og oversiktlig «Plan for diakoni i menighetene i Rennebu». Den er fra mai 2013, og skal evalueres av de som er med i arbeidet og menighetsrådene høsten 2015.

Det kan se ut som den vanskeligste oppgaven med å lage planen har vært å definere hva som ikke skal med. For det er så mye som kan nevnes! Planen vitner om en god kontakt mellom lokalsamfunn og menighetenes arbeid.

Dette vitner om at det er mange hender, ører og øyne i aktivitet med å gjennomføre alt dette. Det er viktig å merke seg at det er en strategi for medarbeideromsorg i planen. Hvert år arrangeres en inspirasjonskveld. Når en står i frivillig arbeid, får en mye igjen for det selv. Men det er godt at noen andre ser det også! Slik blir de frivillige sett og verdsatt.

5. Trosopplæring

Etter å ha vært forsøksmenighet i trosopplæringsreformen, fikk menighetene i Rennebu lavere tildeling, og dermed bare midler til 20% stilling da hele prostiet kom med i reformen. Vi gleder oss over at dere allerede fra august har en ansatt på plass.

Det er imponerende hva ansatte, trosopplæringsutvalget og andre ulønna medarbeidere har fått til av nye arrangement som er kommet med trosoppæringsreformen, selv uten en egen ansatt på plass i trosopplæringa. LysVåken, Tårnagenthelg og babysang er samvær gjennomført med suksess.

Det skal leveres planer for trosopplæring. Trosopplæringa skal være systematisk og sammenhengende for alle barn 0-18 år. En er i Rennebu i slutfasen med å utarbeide gode lokale planer. Her er arbeid for barn og unge allerede på plass som kan tas inn i planene. Søndagsskolen i Rennebu, Blåveisen kor og hobby på Innset og NUFR (ungdomssamling) på Hoelsmoen bedehus. Dette er gode eksempler på hvordan det lokale arbeidet, drevet av de kristelige organisasjonene og frivillige, er god trosopplæring som favner vidt, og som inngår i menighetenes lokale trosopplæringsplaner.

Fredag kveld fikk vi være med på NUFR. Vi ble møtte av fem entusiastiske unge ledere og over 20 ungdommer, de fleste i ungdomsskolealder. At det finnes en ungdomsforening i bygda, der en kan samles om bibelfortellingene, synge, spise, prate, - og bare være sammen i et trygt miljø, har stor verdi.

Torsdag formiddag var vi på Frivilligsentralen, og samværet der ble avsluttet for vår del med semesteravslutning for babysangen. Organist Kjersti imponerte med opplegget sitt, -en herlig blanding av sanger og leker, instrumenter og såpebobler. Barna frydet seg, mødrene koste seg og vi som var tilskuere, ble mer og mer betatt. Babysang dekker mange behov. Det er en plass å møtes, knytte kontakter og bygge nettverk. Babysang er stedet der tradisjoner formidles, gamle sangskatter, nye sanger, ja lokale tradisjoner holdes i hevd. Kjersti hadde med ei «tåregle» fra Rennebu:

Tåa – tilla - tillenosa - koktosa og litjtippa.

Sist, men ikke minst: Babysangsamlingene er et sted der en også kan få høre fortellingene fra Bibelen gjennom lek og sang. På den måten blir babysang en god «grunnmur» for et 18 år langt trosopplæringsløp for barna.

6. Kirke/skole

Visitasen åpnet med morgensang i Rennebu kirke der alle ansatte i soknene deltok i tillegg til elever fra 5. og 6. trinn med sine lærere fra Voll skole, og noen fra menigheten. På veggene hang tegninger elevene hadde laget i forbindelse med påska. Samlingen i kirka ble avsluttet med en «pressekonferanse». Elevene ledet an. Tidligere var det biskopen som stilte elevene spørsmål. Denne dagen var det omvendt!

Utspørring av biskopen fortsatte på Rennebu ungdomsskole neste dag der 8. og 9. trinn hadde forberedt spørsmål. 8. trinn lurte på hva slags utdanning en trenger for å bli biskop, og om det er interessant. 9. trinn har nettopp jobbet med 2. verdenskrig og ville vite om kirkas rolle under og etter krigen.

Besøket på skolen på torsdag ble avsluttet med at 1.-4. trinn på Berkåk skole sang for oss besøkende, «Ta ikke leken fra meg» og «No livnar det i lundar». Vi samtalte om vårtegnene, løvetann, hestehov, kvitveis, linerle, trane. Og hva en gjør i fritida; «hoppe med sykkel», terrengløp, fotball, «- oss spilte mot Støren, og dom knuste oss –«, øver på valthorn, hoppe på trampoline, ser på kråka ved søppelbøtta.

Og vi snakket om Jesusfortellingene, om at han og var i hverdagen, og levde intens i den.

7. Møte med lærere

Vi møtte vel 20 av lærerne på Rennebu ungdomsskole, Berkåk barneskole og voksenopplæringen i Rennebu. Skole og kirke har et godt og tillitsfullt samarbeid knyttet til en god skole/kirke-plan.

Sokneprest Anette fikk «godord» fra skolen for sitt arbeidet i forhold til 5. trinn, og opplegget «Vandring gjennom Bibelen».

8. Pilegrimsarbeid

Vi hadde eget møte om pilegrimsarbeidet. Det er første gang så skjer under en visitas.

Rennebu er den kommunen i bispedømmet hvor det lokale pilegrimsarbeid er kommet lengst. Jeg vil gi honnør til Rennebu kommune og Rennebu pilegrimsforening for planmessig og bevisst arbeid. Vi fikk en interessant, inspirerende, men og tankevekkende gjennomgang av et omfattende pilegrimsarbeid hvor mange er involvert.

Flere driver pilegrimsherberger, og har investert mye i dette, både økonomisk og med egeninnsats. Mange har satset mye, - og mye står på spill. Derfor er det viktig at dette lykkes. Det er imidlertid en bekymringsfull utvikling mht de regionale og sentrale myndighetenes støtteordninger knyttet til bla pilegrimsherbegene. Disse spørsmål må vi følge opp i forhold til de instanser som sitter med et overordnet ansvar for pilegrimsarbeidet, bla Nasjonalt pilegrimssenter.

Vi vil gi ros til kommunen som har investert mye i å holde pilegrimsveien gjennom kommunen i god stand, samtidig som de gir tilskudd til å holde Rennebu kirke åpen i pilegrimssessongen. Rennebu har gjort gode erfaringer med lokale pilegrimsvandringer mot de lokale kirkene som pilegrimsmål, noe som er grunnleggende for en videre utvikling av de lengre pilegrimsvandringer mot det store pilegrimsmålet, Nidarosdomen.

Det ble under møtet lansert idéen om en hovedsatsning på en siste 10-milsvandring inn mot pilegrimsmålet fra Rennebu til Nidaros. Dette er en god idé vi vil bringe videre til de ansvarlige for pilegrimsarbeidet/vandringene i Nidaros.

9. Møte med kommunens ledelse

Vi hadde et konstruktivt møte med Rennebu kommune under ledelse av ordfører Ola T Lånke.

Det er meget godt samarbeid mellom kirke og kommune. Jeg har under foredraget flere ganger nevnt eksempler på de gode relasjonene mellom kommune og kirke. Vi vil fremholde at det er viktig

alltid å ha på plass de formelle budsjettmøtene mellom Kirkelig fellesråd og kommunen i henhold til Kirke-loven. Dette var det enighet om å initiere både fra kommunens og fellesrådets side.

Kommunens ledelse var imidlertid urolige for vedlikeholdet av Rennebu kirke. De ønsket en fortgang i planene for nødvendig rehabilitering bla av deler av taket. Rennebu kirke er kommunens kirkelige klenodium. Fellesrådets representanter merket seg dette.

10. Kulturkveld

Torsdag kveld var vi i Innset kirke med flott program under entusiastisk ledelse av Kåre Haugen. Håvard Tømmerås viste film fra turen sin til Sørpolen, og det var sang og allsang med «Glade musikanter». Takk til ildsjeler som tar initiativ til slike samvær og på den måten åpner kirkerommet for flere. Dette er en viktig målsetting for Innset menighetsråd, som er prisverdig.

Takk

En stor takk for dagene her i Rennebu. De har vært gode og rike på opplevelser og velsignelser. Takk til alle.

Mange har lagt ned et stort arbeid i forberedelse og gjennomføring av visitasen.

Men jeg vil spesielt takke sokneprest Annette Vognild, kirkeverge Herborg Skorpe Skjolden og lederne for menighetsrådene Marit Tordis Sugaren, Rennebu menighetsråd, Eli Irene Grøtthe, Berkåk menighetsråd, Sigmund Joramo, Innset menighetsråd og Kåre Haugan, leder i Rennebu kirkelig fellesråd.

Mange skulle vært nevnt i tillegg. Dere som er nevnt får representere alle. For det er så mange, mange som har vært involvert disse dagene.

Det er en stor rikdom å kunne være en del av et slik mangfold av levende menigheter og lokalsamfunn.

Gud velsigne Berkåk, Innset og Rennebu menigheter.